

ER GULDHORNETS HLEWAGASTIR IDENTISK MED DANERKONGEN LIUDEGAST?

Det såkaldt korte guldhorn, og dermed dets skaber Hlewagastir, er af Lis Jacobsen dateret til den første halvdel af 400-tallet, altså det, der kaldes folkevandringstiden. Det var en tid med store omvæltninger, og begivenheder fra denne periode satte sig kraftige spor i europæisk sagn og digtning i de næste tusind år - ja, helt op til Wagner i 1800-tallet. Her i Norden forekommer motiver og personer, der kan føres tilbage til denne tid, både i sagaerne, hos Saxo og i folkeviserne.

Det anonymt affattede Nibelungenkvad, der er nedskrevet omkring år 1200, er ikke just noget historisk kildeskrift, men tager dog udgangspunkt i faktiske begivenheder fra folkevandringstiden, nemlig burgunderrigets nederlag (435-37) og hunnerkongen Attilas død (år 453). Visse af de personer, der optræder, kan identificeres utvetydigt; først og fremmest er der ingen tvivl om, at der med Etzel menes Attila. Andre af personerne er måske nok historiske, men lader sig ikke længere identificere. Kvadet, som vi kender det i dag, menes at bygge på et antal langt ældre kvad, formodentlig skabt kort efter, at begivenhederne havde udspillet sig, idet der dog også forekommer nogle vældige anakronismer; ikke mindst studser man over beretningen om et brudetogt til Island, der dog først blev koloniseret omkring 870.

I kvadets fjerde afsnit fortælles, hvorledes burgunderne under helten Siegfreds ledelse slår en dansk-sachsisk angrebshær, ledet af danerkongen Liudegast og hans bror, sachserkongen Liudeger. Af de få ting, der meldes om Liudegast, er hans store rigdom på guld, blandt andet fremhæves et gyldent skjold, og det fortælles, at han søger at løskøbe sig fra fangenskab med en stor guldskat.

Personnavnene i Nibelungenlied er korrumpere; som nævnt er Attila blevet til Etzel, Theoderic kaldes Dietrich, og Ildico Kriemhild. Kan navnet Liudegast tænkes at være en korrumpere af Hlewagastir (Lægæst), og kan vi dermed slutte, at Hlewagastir har været danernes konge på et tidspunkt i første halvdel af 400-tallet? Navneligheden kunne pege derhen. I givet fald står vi så med det ældste bevarede danske kongenavn; 50-100 år ældre end Huggleik, der døde år 515. Noget afgørende kan man ikke sige om det, men tanken er spændende. Forstavelsen Liude er en gammel form af det nuværende tyske ord Leute, så Liudegast betyder altså Folkets gæst. Broderen Liudegers navn kan muligvis tolkes Folkets spyd, men ger kan også være en korrumpere af navneendelsen gar, der blandt andet kendes fra Hrothgar. Det kan være den anonyme 1200-tals digters forsøg på at få noget forståeligt ud af navne, hvis egentlige udtale og mening er gået tabt. Efter 700-tallets synkope har Hlewagastir lydt Hlewagast eller Lewgast - lydligt ikke fjernt fra Leutegast.

Beretningen om de to nordeuropæiske brødre er uden betydning for digtets hovedfortælling og forekommer umotiveret og påklippet. Hvorfor er den overhovedet medtaget? Måske ganske enkelt fordi den er sand, og et broderpar fra Sachsen (hvorved formodentlig menes det nuværende Niedersachsen) og Danmark engang i 400-tallet ledte et mislykket felttog sydpå og måtte løskøbes fra fangenskab. I så fald kan beretningen henføres til kvadets ældste kerne,

forfattet af personer, der havde oplevet begivenhederne eller i hvert fald tidsmæssigt var så nær på dem, at de fandt dem værd at medtage i digtet. Oplysningen om danerkongens ufattelige rigdom på guld er bekræftet af nyere tids arkæologiske fund ved Gudme, så man kan gætte på, at Lægæst har haft sit hof her. Hvad angår oplysningen om, at han var bror til kongen af Sachsen, fortæller et kort over oprindelsesområderne for militærudstyr ofret i Danmark, aftrykt i Nationalmuseets udgivelse Sejrens triumf, s. 88, i hvert fald, at tidligere århundreders omfattende krigsførelse mellem de to lande tilsyneladende blev afløst af fredelig sameksistens i det sene tredje og tidlige fjerde århundrede.

Vi opfatter almindeligvis Hlewagastir som guldsmeden, der har lavet hornet. Der er imidlertid intet til hinder for, at han ved siden af at være guldsmed kan have været fyrste, og der består endvidere den mulighed, at han "lavede" hornet på samme måde, som Christian IV "byggede" Rundetårn, og at meningen altså er, at han *lod* hornet lave.

Den islandske Vølsungesaga er en djærv parafrase af Nibelungekvadet, skabt i 1200-tallet, ikke længe efter nedskrivningen af kvadet selv. Sagaforfatteren flytter en del af kvadets handling nordpå og pynter op med nordiske gudenavne, men beretningen om Liudegast og Liudeger interesserer ham ikke; han udelader den fuldstændig, hvilket vel fortæller, at enhver erindring herhjemme om en dansk konge ved navn Liudegast eller Hlewagastir på dette tidspunkt er gået i glemmebogen.

* * * * *